

Таким чином, нами на основі аналізу науково-педагогічної літератури та узагальнення практики освітнього процесу у ВНЗ правоохоронних органів України визначено основні чинники та оптимальні умови формування загальнокультурної компетентності майбутніх фахівців правоохоронних органів.

Дослідження педагогічних умов ефективного функціонування системи соціально-гуманітарної підготовки, вивчення їх суб'єктами виховання й використання у педагогічній практиці є важливим чинниками підвищення дієвості всього виховного процесу у ВНЗ правоохоронних органів України.

1. Барабанщиков А.В. Педагогическая культура офицера / А.В. Барабанщиков, С.С. Муцынов – М.: Воениздат, 1985. – 158 с.
2. Бех І.Д. Торетико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія . – 2009. - №2. – с. 26-31
3. Воловик П.М. Проблеми порівняння ефективності різних форм і методів навчання і виховання / П.М. Воловик // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-метод. журнал. – 2001. – Вип. 2. – С. 93-102.
4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: [навч. посіб. для студ. пед. навч. закладів] / С.Г. Карпенчук. – К.: Вища школа , 1997. – 304 с.
5. Назола О. В. Педагогічні умови підвищення якості навчання іноземних мов курсантів вищих військових навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / О. В. Назола. – Хмельницький, 2005. – 20 с.
6. Пехота О. М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / О.М. Пехота та ін. – К. : В-во А.С.К., 2003. – 240 с.
7. Підласий І. Реалії сучасного українського виховання / І. Підласий // Рідна школа. – 1999. – №12. – С.3-12.
8. Психологія особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді: [наук.-метод. посіб. / Г.О. Балл, М.В. Бастун, А.В. Вихрущ та ін.]; В.В. Рибалка (ред.); АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 2002. – 388 с.

Крупіцька Анастасія Віталіївна,
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат історичних наук
Ядловська Ольга Степанівна
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ

Протягом останніх десятиліть залишається актуальним питання вивчення історії студентами неісторичних спеціальностей. Загалом, освітні програми та виховна робота навчальних закладів скеровані на постійну увагу

до історичного минулого нашої держави. Самі ж студенти відносяться до дисциплін гуманітарного циклу, та історії зокрема, відносно опосередковано, вивчаючи, переважно, загальні тенденції та проявляючи увагу до тем, які цікавлять їх індивідуально. Фактично, на сьогодні постає проблема привертання уваги до вивчення гуманітарних дисциплін, надання їм якщо не першочергового значення, однак, однозначно, не т. зв. «залишкового» підходу при вивченні. Історичні дисципліни формують студента-громадянина як творчу особистість, відіграють базову роль у формуванні його громадянської позиції. Для студентів-юристів такі підходи повинні бути базовими.

Як зазначає Ф. Семенченко, сучасна гуманітарна освіта покликана системно ознайомити студентів із накопиченими світовими культурними знаннями про людське суспільство, місцеві соціальне призначення особистості, з сутністю культури як світу людини, формуючи у молодого спеціаліста високі гуманістичні якості цивілізованого співжиття. Місце і роль гуманітарних дисциплін характеризується їх впливом на процес соціалізації. Вони мають допомогти людині зрозуміти себе; з'ясувати психологічні механізми власної поведінки (психологія), визначити сутнісні характеристики суспільства, основні його елементи та закони і принципи взаємодії між ними, місце і роль людини в суспільстві, норми соціальної взаємодії (соціальна філософія, етика, право, соціологія); освоїти надбання світової й української культури (українознавство, світова та українська культура, культурологія, релігієзнавство); збагатитись світовим та вітчизняним соціальним досвідом, закономірностями історичного розвитку світового товариства і своєї батьківщини (всесвітня історія, історія України); навчитись цивілізованому спілкуванню з навколишнім середовищем, жити в злагоді з природою, оберігати і підтримувати її як умову спільного існування та розвитку (екологія, соціальна екологія); і, нарешті, навчитись мислити, зрозуміти цілісність і багатомірність світу, сенс людського буття (філософію). Відтак, гуманітарний розвиток, як модель суспільного розвитку, орієнтується на максимальне розкриття потенціалу людини, створення гідних умов для реалізації її інтелектуальних, культурних, творчих можливостей [6].

В Україні істотні суспільно-економічні зміни 90-х років обумовили й зміни у сфері юридичної освіти, на яку було покладено місію підготовки правників для розбудови української державності. Перед історико-загальнотеоретичними дисциплінами у системі юридичних наук сьогодні постає важливе завдання по оновленню свого змісту, переорієнтації на дослідження державно-правової реальності під кутом загальноновизнаних взірців демократії, функціонування соціальної і правової державності, механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини. Для цього теоретики та історики держави і права повинні критично переосмислити ті напрацювання, що були зроблені в попередній період, запропонувати нові підходи до розв'язання актуальних проблем та шляхи їхнього вирішення. Таким чином, система вищої юридичної освіти сьогодні складна і взаємодіє з політичними, еконо-

мічними, культурними і соціальними системами. У цих умовах вища юридична освіта не може бути пасивним, а повинно істотно і динамічно впливати на навколишнє середовище, формуючи цивілізоване демократичне правове поле. У цьому полягає його позитивна роль і просвітницька місія [3].

Визначне місце у соціально-гуманітарному науковому комплексі належить історії. Правознавство має особливо тісні взаємини із цією наукою. Історія досліджує дійсний процес розвитку людей взагалі й окремих країн чи сфер суспільного життя в усіх деталях та різноманітності. Як наука, юриспруденція має доволі складну структуру. Вона складає повний комплекс дисциплін. Взагалі-то, традиційно вони поділяються на юридичні науки теоретичного та історичного профілю, галузеві юридичні науки та спеціальні (прикладні) юридичні науки. Більша частина історичних, теоретичних і галузевих юридичних наук володіють соціально-гуманітарним характером. Через це юриспруденцію як науку про державно-правову організацію суспільства визнають елементом соціально-гуманітарної сфери наукового знання. Фундаментальною основою юридичної науки юридичного профілю є саме історія держави та права. На відміну від галузевих юридичних наук історія держави і права досліджує розквіт державно-правових явищ у їхній єдності та взаємозв'язку. Їй приглядаються конкретні правові та політичні явища, передусім фактичний матеріал для виявлення міжгалузевих закономірностей, суцільних тенденцій розвитку держави і права [1].

Важливу роль можуть відігравати інтегровані заняття або виокремлення блоків історичної дисципліни під час викладання правознавчих предметів.

Інтегровані заняття ставлять за мету «спресувати» матеріал кількох навчальних дисциплін навколо однієї теми. У таких випадках студенти пізнають явище, подію з різних сторін. Нестандартні заняття дають можливість викладачу опанувати зі студентами значний за обсягами матеріал, домогтися міцних, усвідомлених міжпредметних зв'язків, усунути дублювання у вивченні матеріалу. У підготовці інтегрованого заняття важливу роль має визначення завдань [6].

Необхідно зазначити умови реалізації міжпредметних зв'язків із дисциплінами юридичного циклу: 1) доцільність та логічність (навчальний досвід інших предметів має сприяти процесу пізнання, а саме, актуалізувати знання, збагачувати когнітивний компонент, систематизувати чи узагальнювати та ін.); 2) спільність проблем, що порушуються; 3) комплексність розгляду проблеми різними предметами (зокрема використання навчального досвіду з історії, географії, мови та літератури); 4) оперування пізнавальними методами (абстрагування, моделювання, аналогія, узагальнення та ін.) та використання методів різнобічного розгляду проблеми (диспут, дискусія, проєкт та ін.); 5) актуалізація життєвого досвіду учнів [2, с. 419].

Слід підвищити статус гуманітарних дисциплін — за рахунок уведення нових предметів, осучаснення наявних. У викладанні соціально-гуманітарних дисциплін слід акцентувати на розвитку критичного мислення та цінностей, а

не на передачі знань, центральна роль у сучасному освітньому процесі має належати студентові. Викладач має застосовувати активні методи навчання, які стимулюють творчість, самостійне та критичне мислення, ініціативу: дискусії, диспути, рольові ігри, круглі столи тощо. Дисципліни соціально-гуманітарного циклу мають прищепити студентам смак до свободи висловлювання власних думок. Мета соціально-гуманітарного циклу предметів як складової сучасної освітньої системи полягає у формуванні світогляду людини, який би найкращим чином поєднував її професійну діяльність із загальними світоглядними цінностями [4, с. 10-11].

Спільні елементи когнітивної, практико-поведінкової та аксіологічної компетенцій історії та правознавства дозволяють комплексно проаналізувати правові явища, процеси, норми в минулому (вплив історичних подій на формування форми правління, встановлення причин виникнення та зникнення держав, ефективність та наслідки реалізації «сухого закону» та ін.) та сприяють формуванню обґрунтованої оцінки правових проблем сучасності (відсутність гарантій законності та їх наслідки в історії), пошуку способів їхнього ефективного розв'язання з урахуванням досвіду минулого.

Одним з найбільш важливих аспектів в освіті виступає принцип гуманізації, що передбачає звернення навчання до людини, а також створення умов для творчої діяльності та розвитку індивідуальних здібностей. Увага до гуманітарного розвитку стане запорукою системного, базового фактору соціального розвитку суспільства, що є завданням, перш за все, освітньої галузі. Увага до вивчення дисциплін гуманітарного циклу, зокрема, при опануванні історичних дисциплін, дасть змогу об'єктивно оцінювати сучасні політичні події, орієнтуючись на історичні уроки української держави.

---

1. Бандура О. Юриспруденція як складова соціально-гуманітарної сфери науки / О.О. Бандура. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infolibrary.com.ua/books-text-11794.html>. – Назва з екрану.

2. Жидкова Н. Можливості навчальних програм для реалізації міжпредметних зв'язків на уроках правознавства / Н.М. Жидкова // Молодий вчений. – № 12.1 (40). – 2016. – с.417-423.

3. Круглова А. Розвиток юридичної освіти та науки в Україні / А.Є. Круглова [Електронний ресурс]: матеріали XX Міжнар. наукової інтернет-конференції. – Режим доступу: <http://intkonf.org/index.php?s=%F2&paged=80>. – Назва з екрану.

4. Оптимізація циклу соціально-гуманітарних дисциплін у вищій освіті України в контексті євроінтеграції: монографія (рукопис) / Б.А. Воронкова, М.А. Дебич, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська та ін.] ; За заг. ред. Г.В. Онкович. – К., 2014. – 326 с.

5. Семенченко Ф. Особливості гуманітарної підготовки і професійної кваліфікації студентів в технічному університеті / Ф. Семенченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.experts.in.ua>. – Назва з екрану.

6. Соляник Н. Міжпредметні зв'язки на заняттях соціально-гуманітарних дисциплін / Н. Соляник. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/education/37319/. – Назва з екрану.